

HEINRICH

BÖ

**LL Melek
Sustu**

2. BASKI
ÇEVİRİ: KASIM EĞİT - YADIGAR EĞİT

♥ **can**
modern

HEINRICH BÖLL
MELEK SUSTU

Can Modern

Melek Sustu, Heinrich Böll

Almanca aslından çevirenler: Kasım Eğitim, Yadigar Yiğit

Der Engel schwieg

İlk baskı: Kiepenheuer & Witsch, Köln 1992

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Dtv, Kasım 1997

© 1992, 2000 Verlog Kiepenheuer & Witsch Gmbtl & Co. KG, Köln, Almanya

© 2004, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe hakları Anatolialit Telif ve Tercümanlık Liz. Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2004

2. basım: Haziran 2024, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi Editörü: Şirin Etik

Editör: Şebnem Sunar

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat Yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

info@bpcmatbaacilik.com.tr

Tel: (0212) 549 53 83

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-6288-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HEINRICH BÖLL
MELEK SUSTU

ROMAN

Almanca aslından çevirenler

Kasım Eğitim - Yedigöller Eğitim

Heinrich Böll'ün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

İlk Yılların Ekmeği, 1982

Âdemoğlu Neredeydin?, 1996

Trenin Tam Saatiydi, 1996

Ve O Hiçbir Şey Demedi, 1997

Fotoğrafta Kadın da Vardı, 1998

Frankfurt Dersleri, 1998

Babasız Evler, 1999

İrlanda Güncesi, 1999

Katharina Blum'un Çiğnenen Onuru, 1999

Dokuz Buçukta Bilardo, 2000

Solgun Köpek, 2002

Yolcu, Sparta'ya Varırsan Eğer, 2011

Palyaço, 2013

Nehir Kıyısı Kadınları, 2021

HEINRICH BÖLL, 1917'de Köln'de doğdu. İkinci Dünya Savaşı'nda çeşitli cephelerde savaştı, birkaç kez yaralandı, esir düştü. Savaştan sonra hem üniversite öğrenimini sürdürdü hem de ağabeyinin marangozhanesinde çırak olarak çalıştı. İlk öyküleri 1947'den sonra yayımlanmaya başladı. Eserleri için aldığı ödüller arasında 1967 Georg-Büchner Ödülü, 1972 Nobel Edebiyat Ödülü vardır. Alman ve Uluslararası PEN Derneği'nin başkanlığını yaptı. 16 Temmuz 1985'te öldü. Heinrich Böll, edebiyat yaşamına öykü yazarak başlamış ve öykücülüğü hep ön planda tutmuştur. İlk çalışmalarından en nitelikli yapıtlarına kadar, Böll'ün öykülerinde keskin gözlemcilik yeteneği, çağdaş ve eleştirel düşünce yapısı, alaycılığı, insancıl yaklaşımı kendini açıkça belli eder. Böll'ün eserleri yalnız Almanya içinde ve Alman dilini kullanan ülkelerde değil, bütün dünyada 20. yüzyılın önde gelen klasikleri arasına girmiştir.

KASIM EĞİT, 1948'de Adana'da doğdu. Doktorasını 1978 yılında Almanya'da Ruhr Üniversitesi'nde tamamladı. Edebiyatbilim ve çeviribilim uzmanı. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi eski dekanı ve Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü eski başkanı ve öğretim üyesi. Friedrich Dürrenmatt'ın *Duruşma Gecesi*, Stefan Zweig'in *İnsanlığın Yıldızının Parladığı Anlar*, *Değişim Rüzgârı*, *Mary Stuart*, *Dünün Dünyası*, Heinrich Böll'ün *Frankfurt Dersleri* ve *Melek Sustu*, Theodor Fontane'nin *Effi Briest*, Thomas Mann'ın *Buddenbrooklar*, *Değişen Kafalar* ve *Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafı* adlı yapıtlarını dilimize kazandırdı.

YADİGAR EĞİT, 1951'de İstanbul'da doğdu. Yükseköğrenimini Ruhr Üniversitesi ve Ege Üniversitesi'nde tamamladı. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyeliği yaptı. Heinrich Böll'ün *Solgun Köpek* ve *Melek Sustu*, Thomas Mann'ın *Buddenbrooklar*, *Değişen Kafalar* ve *Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafı*, Stefan Zweig'ın *Mary Stuart* ve *Dünün Dünyası* adlı yapıtlarını dilimize kazandırdı.

I

Kentin kuzeyinden yükselen alevlerin parıltısı o kadar yoğundu ki, giriş kapısının üstündeki harfleri görebiliyordu: "...cent-Haus" sözcüklerini okuyup dikkatlice basamaklardan yukarı çıktı; merdivenin sağ tarafındaki bodrum pencerelerinin birinden dışarıya ışık sızıyordu, bir an duraksayarak kirli camların arkasında duran şeyin ne olduğunu anlamaya çalıştı, daha sonra yavaşça yürümeye devam etti, kendi gölgesine doğru yürüyordu, yukarıda, sağlam kalmış bir duvarın üstüne düşen, gittikçe yükselen, büyüyen ve genişleyen kendi gölgesine doğru; gölgesi, sarkmış kollarıyla, başı duvarın üstünden bir hiçliğe doğru eğilmiş zayıf bir hayaleti andırıyordu. Cam kırıklarının üstünden geçerek sağa doğru döndü ve gördükleri karşısında dehşete kapıldı: Kalbi daha da şiddetli çarpmaya başladı, titrediğini hissediyordu: Sağ tarafta, nişin karanlığında biri duruyordu, hiç hareket etmeyen biri, "Hey," diye seslenmek istedi ona fakat korkudan sesi kısılmıştı, şiddetle çarpan kalbi buna izin vermedi. Karanlıktaki siluet hiç hareket etmiyordu; elinde bastona benzeyen bir şey tutuyordu – duraksayarak ona yaklaştı ve onun bir heykel olduğunu anlamasına rağmen, kalbinin çarpması dinmedi: İyice yaklaştı ve onun, ışığın cılız parıltısı altında elinde bir zambak tutan, saç lüleleri dal-

galanan, taştan yapılmış bir melek olduğunu fark etti, çenesi neredeyse meleğin göğsüne degecek kadar öne doğru eğildi ve tuhaf bir sevinç duygusuyla bu yüze, kentte karşılaştığı bu ilk yüze uzun uzun baktı: Hafifçe ama acı acı gülümseyen taştan yapılmış bir meleğin yüzüydü bu, yüzü ve saçları bütünüyle kalın ve siyah tozlarla kaplanmıştı, bakan kör gözlerinin çukurlarına düşmüş siyah ve lüle lüle saçlarındaki tozları, dikkatlice ve tekrar tekrar üfleyerek uzaklaştırmaya çalıştı; şefkatle ve gülümseyerek heykelin yüzünü tozdan arındırdıktan sonra, gülümseyen yüzün alçıdan yapıldığını gördü. Toz ve kir heykelin yüz hatlarına özgün bir soyluluk vermişti –ancak o üfleme devam etti, dikkatlice ve özenle üfleyerek yüzüne dökülen pırıl pırıl saçlarını, göğsünü, dalgalanan giysisini ve elinde tuttuğu alçıdan yapılmış zambağı kir ve tozdan bütünüyle arındırdı–, bu taştan yapılmış gülümseyen yüze ilk baktığında duyduğu coşku ve heyecan, inanç endüstrisinin korkunç bir makyajı olan o göz kamaştırıcı parlak renklerin, elbisesindeki altın sarısı çizgilerin ortaya çıkmasıyla birden kayboldu ve heykelin yüzündeki gülümseme, dalgalanan saçları gibi ölgün göründü ona. Arkasını döndü ve bodruma inen kapıyı bulmak için yavaşça koridordan aşağıya doğru indi. Kalp çarpıntısı dinmişti.

Bodrum girişinde boğucu, ekşimsi bir hava karşıladı onu; kaygan basamaklardan yavaşça aşağıya indi ve elle riyle yoklaya yoklaya sarımsı bir karanlığın içine doğru ilerledi. Bir yerden bir şeyler damlıyordu; düşen damlalar toz ve molozlarla karışmış ve merdiven basamaklarını bir akvaryum zemini kadar kayganlaştırmıştı. Yürümeye devam etti. Arkalardaki bir kapıdan içeriye ışık geliyordu; bak, işte ışık, sonunda ışık, dedi kendi kendine. Sağ tarafta, yarı karanlıkta bir tabela ilişti gözüne: “Röntgen salonu, lütfen girmeyiniz.” Işığa yaklaştı, sarı ve hafif, çok ha-

fif bir ışıktı. Titreyerek yanmasından onun bir mum ışığı olduğunu anladı. Hiçbir şey duyulmuyordu; dökülmüş sıvalar, düşen taş parçacıkları ve saldırının arkasından oluşan moloz ve pislik her yere yayılmıştı: Kapılar yerlerinden fırlamıştı; içeriye sızan cılız ışığın parıltısında karanlık odalarda dolaşırken, yerlerinden fırlayarak birbiri üstüne yığılmış sandalyeleri, koltuk ve divanları, içlerinden dışarıya bir şeyler akan ezilmiş dolapları gördü. Her şey soğuk duman ve ıslak pislik kokuyordu, kendisini çok kötü hissetti.

Işığın geldiği kapı ardına kadar açıktı. Demir şamdan içindeki kocaman bir mumun yanında koyu mavi giysili bir rahibe duruyordu. Rahibe büyükçe bir emaye kâse içinde salata karıştırıyordu; salatanın yeşil yaprakları beyazımsı bir renge boyanmıştı ve o, rahibenin, kâsenin içindeki sosu karıştırırken çıkardığı sesi duyuyordu. Rahibenin iri elleri yaprakları hafifçe çevirirken, ufalanmış ıslak yapraklar ara sıra kâsenin kenarından dışarıya taşıyordu, rahibe onları sessizce topluyor ve yeniden kâsenin içine atıyordu. Kahverengi masanın yanında kocaman bir teneke kova vardı. İçinden sıcak ve yavan bir etsuyu kokusu geliyordu, bu berbat sıcak su kokusu, soğan kokusu ve suyun içine atılmış herhangi bir et kokusuydu.

Yüksek sesle, “İyi akşamlar,” dedi.

Rahibe birden ürktü, başını sallayarak onun selamına karşılık verdi, gülpembesi yüzünde derin bir korku ifadesi vardı ve yavaşça, “Aman Tanrım, bir asker,” dedi. Elllerinden sütümsü beyaz sos damlıyordu ve narin kollarına birkaç küçük salata yaprağı yapışmıştı...

“Aman Tanrım,” dedi yeniden korkarak. “Ne istiyorsunuz, ne oldu?”

“Birini arıyorum,” dedi adam.

“Burada mı?”

Adam başını salladı. Bakışları sağa doğru kayarak,

kapısı bombardımandan kaynaklanan basınçla yerinden fırlamış açık bir dolabın içine düştü: Ahşap kaplama kapının parçalarının, menteşeleriyle birlikte kapının kasa-sında hâlâ asılı durduğunu gördü, bütün zemin, kopup düşen cilalı parçacıklarla kaplanmıştı. Dolabın içinde ekmek vardı. Pek çok ekmek. Birbiri üstüne istiflenmiş, bir düzine kadar esmer ekmek. Birden ağzı sulandı, ağ-zındaki tükürüğü yuttu ve düşündü: “Ekmek yiyeceğim, ekmek, ne pahasına olursa olsun, ekmek yiyeceğim.” Üst üste yığılmış ekmeklerin üstüne bir örtü örtülmüştü, gö-rünüşe bakılırsa, olduğundan daha çok ekmeği gizleyen lime lime olmuş yeşilimsi bir örtüydü bu.

“Söyleyin bakalım, kimi arıyorsunuz?” diye sordu rahibe.

Adam yüzünü ona doğru çevirerek, “Birini arıyo-rum,” dedi; fakat aradığı kişinin adının yazılı olduğu kâğıt parçasını çıkarmak için önce asker gömleğinin üst cebini açması gerekiyordu. Parmaklarını cebinin içine daldırdı, buruş buruş olmuş kâğıt parçasını çıkardı, açtı ve, “Gompertz, Bayan Gompertz, Bayan Elisabeth Gompertz’i arıyorum,” dedi.

“Gompertz mi?” diye sordu rahibe, “Gompertz? Bil-miyorum...”

Rahibenin yüzüne bakarak onu yeniden süzdü: Bu geniş, solgun ve şaşkın yüzde büyük bir huzursuzluk be-lirtisi vardı, sanki derisinin gerginliği kaybolmuştu, iri ve sulanmış gözleriyle onun yüzüne korkuyla bakıyordu. Şöyle dedi: “Aman Tanrım, Amerikalılar burada. Böyle ortalıkta dolaşılır mı? Sizi yakalayacaklar...”

Adam başını salladı, bakışlarını yeniden ekmeğe yö-neltti ve yavaşça şöyle dedi: “Kadının burada olup olmadı-ğı saptamak mümkün mü?”

“Elbette,” dedi rahibe, dolaptaki ekmekleri çabucak gözden geçirdi, ellerine bulaşan salata yapraklarını ve sos

lekelerini sildi ve bir havlu alarak ellerini kurulamaya başladı.

“Acaba biraz... istemez misiniz... belki... yönetim,” diye kekeleydi huzursuzca. “Hayır, sanmıyorum. Burada yirmi beş hastamız var, bunların arasında Gompertz adında bir kadın yok. Hayır, öyle biri yok, olduğunu sanmıyorum.”

“Fakat burada yatmış olmalı.”

Rahibe masadan bir saat aldı, kayışı olmayan küçük, yuvarlak, modası geçmiş bir gümüş kol saati. “Saat şimdi on, yemekleri dağıtmam lazım. Hep böyle geç kalıyorum,” diye ekledi özür dileyerek. “Biraz beklemek ister misiniz? Karnınız aç mı?”

“Evet,” dedi adam.

Rahibe bakışlarını salata kâsesine, ekmeklere yöneltmişti, daha sonra başını kaldırıp adamın yüzüne baktı.

“Biraz ekmek,” dedi adam.

“Fakat üstüne sürecektir hiçbir şeyim yok,” dedi rahibe. Adam güldü.

“Gerçekten hiçbir şey yok,” dedi rahibe, biraz incinmiş, “gerçekten hiçbir şey yok.”

“Tanrım,” dedi adam, “hemşire hanım, biliyorum ve size inanıyorum, ekmek, yalnızca ekmek, bana biraz ekmek verebilirseniz...” Ağzı yeniden sulandı, ılık tükürüğünü yutarak bir kere daha, “Ekmek,” dedi yavaşça.

Rahibe dolaba doğru gidip raftan bir ekmek aldı, onu masanın üstüne koydu ve çekmede bir bıçak aramaya başladı.

“Önemli değil,” dedi adam, “ekmek koparılarak bölünebilir. Gerek yok, bırakın, teşekkür ederim.” Rahibe salata kâsesini kolunun altına sıkıştırdı, öteki koluna da içinde etsuyu kaynatılan tencereyi aldı. Adam rahibenin yolundan çekildi ve masadaki ekmeği aldı.

“Hemen geri döneceğim,” dedi rahibe kapı eşliğinden, “Gompertz demiştiniz, değil mi? Soracağım.”

“Teşekkür ederim hemşire hanım,” diye bağırdı onun arkasından.

Adam hemen ekmeğe sarıldı ve ekmekten büyük bir parça kopardı. Çenesi titriyordu ve o, ağız kaslarıyla çene kemiklerinin zangır zangır titrediğini hissediyordu. Daha sonra dişlerini kopardığı ekmek parçasına geçirerek iştahla ekmeğini yedi. Ekmek bayattı, kesinlikle dört ya da beş günlüktü, belki daha da fazla, üstünde bir fabrikanın kızılımsı kartondan markası bulunan sıradan bir esmer ekmeği; ama çok lezzetliydi. Dişlerini ekmeğin kenarına birkaç kez sapladı, ekmeğin yere dökülen kayış gibi olmuş kabuklarını da toplayıp yedi, daha sonra bütün ekmeği ellerinin içine alarak yeni bir parça daha kopardı. Sağ eliyle yerken, sol eliyle de, sanki birisi gelir de elinden alır diye, ekmeği sımsıkı tutuyordu; ekmeğin üstüne koyduğu eline baktı, üstündeki yaraların pislik ve kabuk bağladığı cılız ve kirli eline.

Çabucak çevresine bir göz attı. Oda küçüktü. Duvarlarda neredeyse bütün kapıları uçmuş, beyaz boyalı dolaplar vardı: Birinden dışarıya fişkirircasına beyaz çamaşırlar taşmıştı ve köşede deri bir kanepenin altında tıbbi cihazlar duruyordu; pencerenin yanında her tarafı dökülen, kapkara olmuş bir kuzine vardı; kuzinenin borusu, kırılmış bir pencere camından dışarıya verilmişti. Kuzinenin yanına, odun parçacıkları ve briketler rasgele atılmıştı. İçi ilaç dolu küçük bir gömme dolabın yanında çok büyük bir siyah haç asılıydı, arkasına tutturulmuş şimşir ağacının dalı, haçın ucuyla duvar arasından aşağı doğru sarkıyordu.

Bir sandığın üstüne oturdu ve ekmekten yeni bir parça daha kopardı. Tadı hâlâ güzeldi. Ekmekten ne zaman bir parça koparsa, önce yumuşak yerinden ısıyor, daha sonra dişleriyle ısırma devam ederken, bir taraftan da çiğnediği ekmeğin ağzının içinde yumuşak, kuru ve hoş dokunuşunu hissediyordu. Öyle lezzetliydi ki.

Birden gözetlendiğini hissetti, başını kaldırıp çevresine bakındı: Kapıda beyaz ve narin yüzlü iriyarı bir rahibe duruyordu, dudakları solgun, iri gözleri soğuk ve hüznüydü.

“İyi akşamlar,” dedi adam. Rahibe başını salladı ve içeri girdi, kolunun altında siyah ciltli kocaman bir kitap taşıdığını gördü. Rahibe önce beyaz bir masanın üstündeki deney tüplerinin arasında, demir bir şamdanın içinde duran sarı sunak mumuna doğru yürüdü ve yanar fitili bir bandaj makasıyla kesti. Mumun titreyerek yanan alevi küçülerek parlaklığını kaybetti ve odanın bir bölümü karanlığa gömüldü. Rahibe daha sonra onun yanına geldi, yavaşça ve çok sakin bir şekilde, “Biraz yana kayın lütfen,” dedi.

Rahibe adamın yanına, sandığın üstüne oturdu. Kadının mavi, dik yakalı pelerininin gelen sabun kokusunu duyuyordu. Cebinden siyah bir gözlük kılıfı çıkardı, gözlüğünü takıp kitabı açtı.

“Gompertz, değil mi?” diye sordu kısık sesle.

Adam başını salladı ve kalan son parça ekmeği de midesine indirdi.

“O artık burada kalmıyor,” dedi rahibe yavaşça, “birkaç gün önce buradan gönderildi, biraz da başkalarına yer açmak zorundaydık. Dahiliye servisinde yatan hastaların hepsi evlerine gönderildi. Ama ben bakmak istiyorum...”

“Onu tanıyor muydunuz?” diye sordu adam rahibeyle sakin bir şekilde.

“Evet,” dedi rahibe, kitaptan başını kaldırıp onun yüzüne baktı ve adam, rahibenin soğuk ve üzgün gözlerinin sevgi dolu olduğunu gördü. “Kocasını değil mi?”

Yüzünü yeniden kitaba çevirdi ve kitabın büyük ve sık yazılmış sayfalarını çevirmeye başladı. “Midesiyle ilgili bir sorunu vardı değil mi?”

“Bilemiyorum.”

İkisi de yalan söylediklerini biliyorlardı, yalan söylüyorlardı ve neden yalan söylediklerini bilmiyorlardı. Nedenini bilemiyorlardı; ama yine de yalan söylüyorlardı ve yalan söylediklerini biliyorlardı.

8 Mayıs 1945 günü, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda ateşkes ilan edildiği sırada, genç bir asker, elinde sahte belgelerle doğduğu kente döner. Kent bombalı saldırıların sonucunda yıkıntıya dönmüştür. Genç asker yiyecek, kalacak bir yer ve insan arar. İnsanları bulur bulmasına ama bencillik ve ikiyüzlü bir ahlak anlayışıyla bezenmiş halde. Yıkıntıların arasında yaşayan, savaştan çıkmış insanları, erkekleri, kadınları, hatta çocukları... karaborsacıları, mültecileri ve bir biçimde yurtsuz kalmış insanları okuruz bu kitapta; savaşın ezdiği, ölmüş olmayı dileyen, ancak zamanla hayatı yeniden kabullenmeye cesaret edebilmiş insanları da; siyasal açıdan kendini sağlama almış, hiçbir şey olmamışçasına hayatına devam edenleri de...

"Bu kitapta savaşı anlatmadım," der Heinrich Böll. "Karaborsa ve kuşmuşluk cenneti olan savaş sonrası dönemi de. Ben yalnızca o günlerin insanlarını, çektikleri açlığı, acıları anlatmak istedim; bir de bir aşk hikâyesini. Savaştan yurduna dönerken bu dünyada 'yurt' diye bir şey olmadığını bilen bir kuşağın suskunluğuna uygun düşen temiz ama güç bir aşkın hikâyesi bu."

"Dokunaklı bir aşkın hikâyesi ve ahlaki çürümenin keskin bir incelemesi."

Publishers Weekly

#almanedebiyatı #savaş #acı #aile #trajedi #aşk #yozlaşma

 CAN

canyayinlari.com | f | | | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-6288-8

9 789750 762888